

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIO Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

LA FESTA DE LA BREMA, Á BURDEUS

EL CARRO DEL MÉDOC

22 de Setembre de 1909

XIV ANIVERSARI

DE LA MORT DE

Ignocent López Bernagosi

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

dedica aquest recort

á la memoria de son inolvidable fundador

Crónica Municipalesca

SENSE que compreguém el motíu,—ó potser comprenentlo massa,—lo cert es que la Crónica del Ajuntament, aquella crónica que podríam dirne *negra*, sembla haver desaparegut de las planas dels nostres diaris. No hi haurá segurament un sol barceloní que, al adonarse del silenci de que determinats assumptos municipals se rodejan, no cregui que l' actual gestió regidoresca es un model dintre del género, y que, á la Casa Gran, las cosas marxan poch menos que com una seda.

No obstant, creguin desde ara els que aixís pensin, que com resa l' adagi, no es or tot lo que llú, y que 'ls temps turbulents dels gatuperis edilicis están molt lluny d' haver passat á l' historia, al revés de lo que quatre confiats poden haver suposat.

May com d' un temps cap aquí, havia pogut dirse que si á Cà la Ciutat han cambiat las personas, subsisteixen per xó bona part d' aquells procediments que en altres temps havían tingut el dó de soliviantar tantas vegadas á la opinió, al davant de la qual solía anar boy sempre algun d' aquests mateixos

diaris que avuy sembla que tan á gust fassin el mort. Dihém aixó perque, segons veus, ara resulta que al publicar LA ESQUELLA aquella caricatura en la qual se pintava á un senyor *buscant l' aixeta*, aquest modest aparato no era ja un misteri segons per quí. S' afegeix y tot,—sense que, com es natural, responguém nosaltres de l' afirmació,—que al publicar el dibuix de referencia, se contava individu que, á pesar d' esser *nou á la casa*, havia ja agafat una *mantellina de padre y muy señor mío*.

Ara mateix, y sense anar més lluny, hem sentit durant uns días parlar ab insistencia d' un cert *ajoro* practicat en un dipòsit domèstich de per allá al Poble Nou; operació compromesa, portada á terme per persona significadíssima de la Comissió de Consums, que tal volta cansada de que en el temps que exercí en anteriors comissions se la fés *passar per l' ombra*, volgué potser ab aquell cop posar al descobert una d' aquelles prácticas, que, com deyam al comensar, es fácil que alguns ignoscents hagin potser donat per definitivament soterradas. Com á resultancia de la inspecció de que parlém, y atinentnos sempre als informes que s' ens han enviat, se díu si ha quedat greument compromés el nom d' algun empleat, ja declarat cessant un' altra vegada á conseqüencia d' una operació semblant, practcada á la mateixa casa, y no sabem si per tercer cop reposat en el seu lloch, mercés á la decidida protec-

ció del *jefe*, amparat á la vegada per levíticas influencias.

Que *algo* hi hauria de lo que dihem, ens ho prova el fet de que l' assumpto hagués motiyat la incoació d' un expedient, que, confiat á un regidor radical, va veures obligat á deixar-lo á lo millor de la feyna, per mor de l' estat excepcional que, ara com ara, sobre seu pesa. Se penyorá de moment ab una multa de *cent vint mil y pico* de pessetas á la casa defraudadora, y se parlará á continuació de determinadas actituds adoptadas per l' arcalde, en contraposició á certas sagristanescas recomanacions, á las quals sembla, en més d' una ocasió, haver-se agafat algun dels *funcionaris* als qu' hem fet referencia.

UNA IDEA

«Se ha propuesto al Ayuntamiento que en el arbolado de las calles se introduzcan especies más prácticas y de más utilidad que el plátano.»

(D' una gacetilla.)

—Verbi gracia, aquesta. ¿No aniria bé?

En fi: qu' encare que 'l nostre més gran goig fora poguer arribar al fons d' aquest embolicat assumpto, no contém pas lograrho.

Y es que, quan confiavam conéixer la solució del mateix, un confrare al qual la seva afició per aquesta mena de qüestions, tant com el seu profund coneixement de la materia, el portá un día á introduhir en la *jerga* periodística municipal els famosos y històrichs *argumentos*, alhora qu' entaulava íntima relació ab persona del *bello sexo*, tant significada com popular entre el personal del ram, ens explicava días passats que l' assumpto havia estat resolt á la Delegació d' Hisenda, á satisfacció y d' acort ab els desitjos del propietari ó propietaris de la casa denunciada; desenllás, aquest, que equivaldria á deixar en el més gran dels ridícols á la persona que, en mérits de la seva representació y en compliment del seu dever, demostrá una vegada vetllar de debó pels interessos de la Ciutat.

Peró, ay! que no deu pas haver quedat la cosa tal com creyan els principalment interessats, per quan á la sessió de l' Ajuntament més pròxima á la inserció del solt publicat pel susdit diari, el regidor que havia practicat la operació del *aforo* de l' establiment de *marras*, se va creure en el cas de protestar de certas *oficiositats* periodísticas, á la vegada que ab veu ben alta perque millor se 'l sentís, deya que de cap de las maneres se conformava ab la sentència dictada, y qu' esperava poder demostrar en día no llunyá la exactitut de las afirmacions per ell fetas de bon principi.

Tot lo qual vé á dir que, malgrat l' opinió del diari aludit, y contra lo que alguns havían pogut pensar-se, la cosa está encare per resoldres, y que, pensant nosaltres com la majoria dels barceloníns, ens creyém en el dret de dir que *todo está igual...* á Cà la Ciutat.

Cóm acabarà? hi ha qui se pregunta. Nosaltres sols podém dir, per tota resposta, qu' es punt menos qu' impossible el preveureho, donat el procediment que ab els assumptos que de lluny ó d' aprop ab l' hisenda comunal se relacionan, á Cà la Ciutat se segueix.

Lo que ningú desmentirà es el fet de que, ab greu perjudici dels interessos comunals, la tivantor es més viva que may entre 'ls personatges qu' en aquella casa corran ab la direcció de la marxa del complicat, y per molts conceptes famós, Negociat de Consums.

Espectadors imparcials, ens interessa principalment deixar ben sentat el fet de que, á pesar de tantas paraulas bonicas, de las continuadas promesas de regeneració y de una pila de cosas més, segueix l' administració municipal essent lo que sempre ha sigut, ab la sola diferencia en contra dels barceloníns, de que, si en altres temps havíam tingut una premsa amatenta sempre á escudrinnyar en lo més pregón dels afers municipals, aquesta mateixa premsa ha deixat, d' un temps cap aquí, de donar el més petit senyal de vida.

Si una vegada parla, es per dirnos que tot va d' alló més bé; lo que prova de totas maneres la

immensa superioritat que sobre els seus predecesors tenen els homes que avuy com avuy regeixen els destins de la ciutat.

PUNXA

MALAS FESTAS

SONET

¿Qué s' ha fet d' aquel poble ignoscentó
que, armat de las pastetas y el papé,
set ó vuyt días ans de la Mercé
tots els carrers omplía de colô?

¡Festas de la Mercé ¿hónt sou que nó
ens venfu á distreurer quán convé?
Sense alegría y sense cap diné,
¿quí es que té pit per soportarho aixó?

Pagesos d' allá dalt, ja que aquest any
la cullita promet, venfu aquí,
que Barcelona es bona sense engany:

menys diners, de tot hi ha per escullí;
y de broma, ja os dich jo que 'n farém...
tan sóls ab que á la Casa Gran aném.

PERE MARTÍ Y MALAPLATA

AYRES MALAGUENYS

¿Parlavan de la ignorancia en que 'ls estrangers solen viure de las nostras cosas y de la lleugeressa ab que 'ls seus diaris s' ocupan habitualment dels assumptos d' aquí?

Peccata minuta son aquests y, per lo tant, mereixedors de disculpa. Separats de nosaltres, en molts cassos, per un regular número de lleguas y agravada casi sempre aquesta separació per una infinitat de articles del aranzel, ¿qué té de particular que 'ls francesos, y 'ls inglesos y 'ls italians ens mirin de lluny y que, enganyats per la distancia, 'ns vejín com no som?

Lo raro es que aixó qu' en els estrangers lamentém, succeheixi també poch menos que á casa nostra y que homes que pagan contribució al mateix ministre y gastan els mateixos sellos de correus que nosaltres parlin de Barcelona y de Catalunya com podrián ferho... els esquimals que 'l doctor Cook vol treure per testimonis de la seva darrera descuberta.

¿Que per qué ho dich aixó?

* * *

CANTANT Y FENT FEYNA

—Ay, tothom ne parla!...
que anirém tant bél...

que 'l diari ho porta!...
que 'l nou bisbe vél...

Agafin la revista *Gibraltar*, de Málaga; llegeixin lo que sobre 'l Congrés d' Esperanto estampa en las sevas columnas y quedarà satisfeta la seva curiositat.

L' article—escrit, segons se veu, avans de l' obertura del Congrés—es curt, pero, en justa compensació, no té desperdici. Ni 'l més bütxara d' aquests francesos bütxaras que de tant en tant escriuhen *Souvenirs d' Espagne* es capás d' idear un seguit de despropòsits tan graciosos com els qu' en aquellas líneas apareixen.

«En Barcelona—comensa dihent—va á celebrarse un Congreso de Esperanto. Lógico es suponer que á los catalanes el Esperanto sea un idioma agradable.»

¡Hermosa deducció!. Com si diguessim:

«A Málaga va á celebrarse un Congrés de dentistas. Lógich es suposar que 'ls malaguenys pateixen tots de la boca y que 'ls fa molta gracia tenir mal de caixal.»

Pero, seguim:

«Lógico es suponer que á los catalanes el Esperanto sea un idioma agradable. ¿Más que el castellano?.. ¡Quién sabe!»

¡Que de qué!.. L' autor no s' ha atrevit á fer sortir aquí el fantasma del *separatismo*, pero 's veu que ben á propet ha estat de ferho.

«Ello es que en Barcelona debe haber muchos esperantistas, ya que van á verificar un Congreso que, según parece, no carecerá de importancia. Y es curioso y digno de apostillas y comentarios este hecho chocante en sumo grado.»

¡Y tan chocante!

A la quènta aquest senyor, á més de ignorar que 'l Congrés esperantista celebrat á Barcelona era *internacional*, desconeix cóm y de quína manera s' organisan aquests congressos, que per molts personas no son més que un pretext pera viatjar... ab certa baratura.

¿Sab l' articulista per qué el Congrés esperantista—que sigué el *quint* de la serie—va celebrarse aquí?.. Per la senzilla rahó de que 'ls congressistas del *quart*, celebrat l' any darrer á Alemania, havían designat pera 'l següent la ciutat de Barcelona, com podían haver escullit San Sebastián ó Granada y com pel *sisé*, que ha de tenir lloch l' any vinent, han senyalat ja Washington.

«Si hay tantos esperantistas, ¿cómo no se manifestaron cuando Cataluña, y principalmente Barcelona, hizo aquella furiosa campaña que dió por resultado el auge del idioma catalán?»

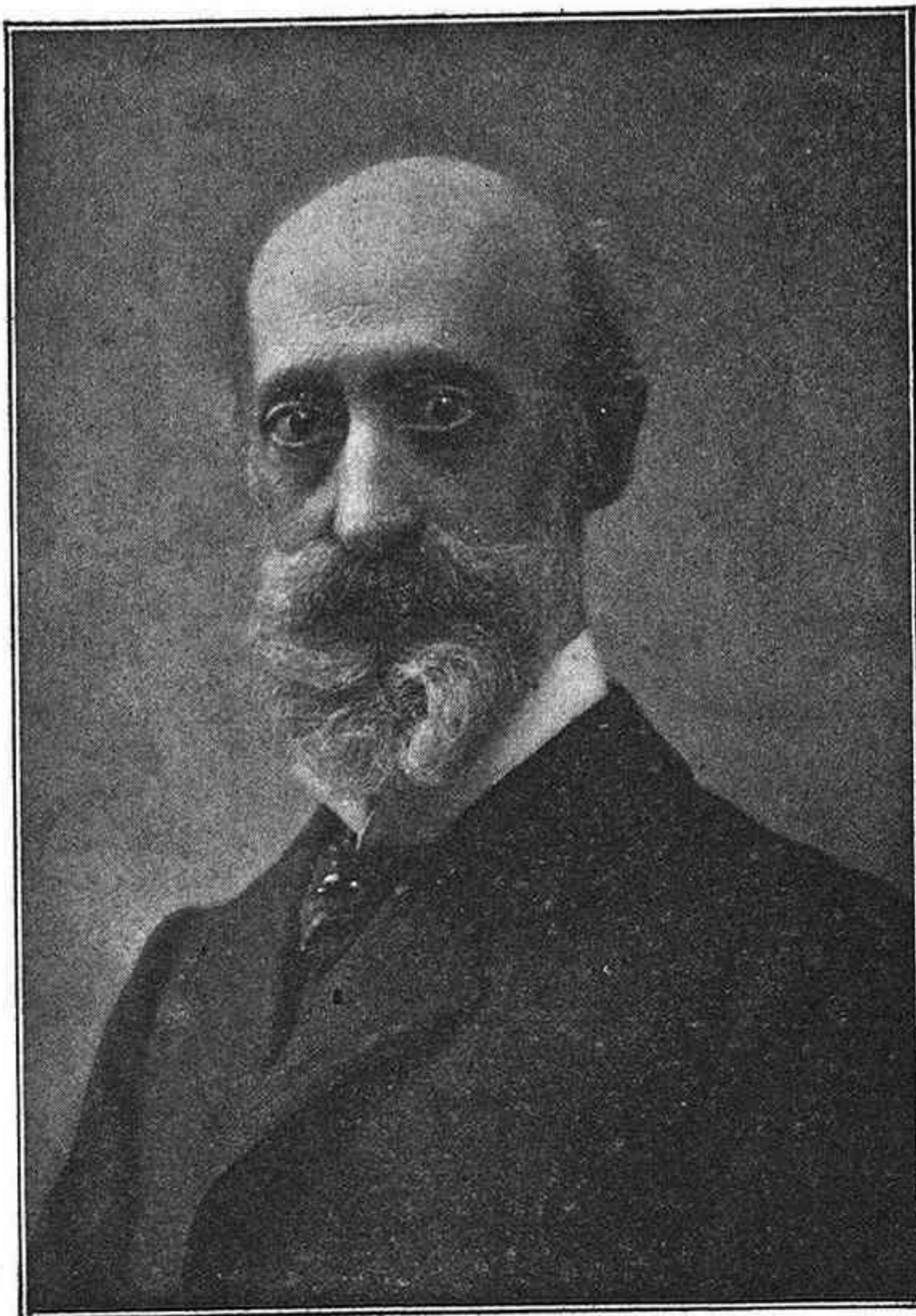
Sòrt té 'l redactor de *Gibraltar* que jo no soch Felip II. Si ho fos, ara li preguntaria *qué es arquitrabe*, y ell m' hauria de contestar qu' *es meterse en lo que uno no entiende*.

¿A quína furiosa campaña 's refereix el bon senyor? ¿No sab que l' idioma catalá té vida ferma y robusta desde fa una atrocitat d' anys y que l' esperanto es una cosa fresca, tan fresca, que quan ella feya á Russia la seva tímida aparició—Juliol de 1887—la llengua catalana possehia ja *L' Atlántida*, y en Guimerá era Mestre en Gay Saber y en Pitarra havia posat al Teatro regional els sólits fonaments que avuy victoriosament el sostenen?..

«¿No obedecerá el Congreso—dú més avall—al inmoderado afán de los catalanes de europeizarse cueste lo que cueste, y aun cuando queden en ridículo?»

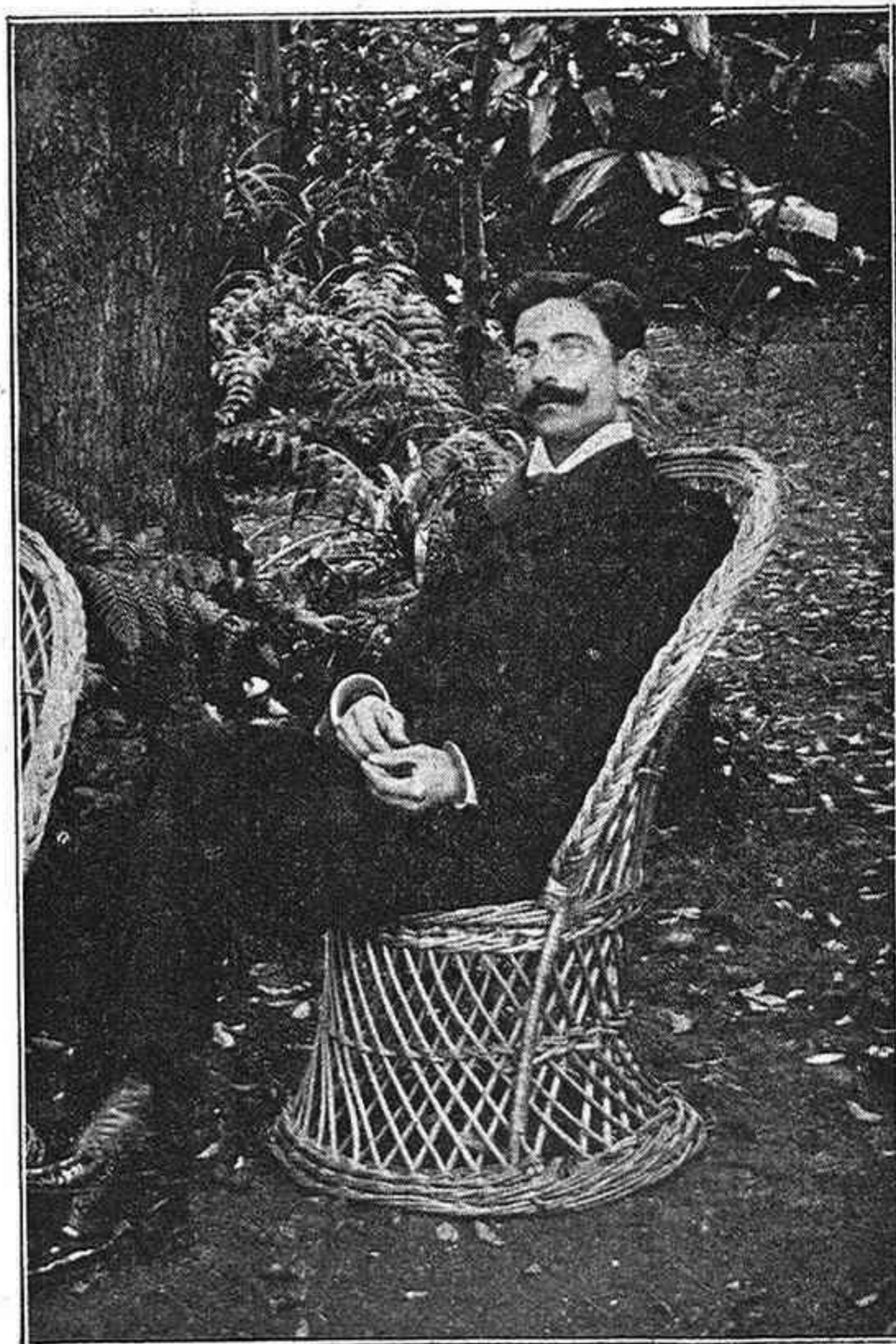
¡Arquitrabe, amich meu, arquitrabe sobre arquitrabe!.. ¡Si vosté sapigués que 'ls primers que han fet broma del Congrés Esperantista han sigut aquests catalanes del *inmoderado afán*!..

* * *

APELES MESTRES

autor de *Els Sense-cor*, farsa en tres actes que s' estrenava avuy al «Romea».

JOAN GOULA Y FITER

Celebrat músich catalá, mort fa pochhs días á Buenos Aires.

INTELECTUALS Y AVIADORS

- Procuri que siga ben resistant y, al mateix temps, ben lleuger.
 —¡Que ha de sortir á n' alguna comedia de vosté!...
 —No, no... Es per aquest amich meu, que 's vol enlayrar més amunt que 'n D'Annunzio.

¿A qué continuar?..
 Anys enrera, á una gitana que no tenia mala veu, vareig sentirli cantar aquesta *copla*:

«Málaga, ciudad bravía,
 que entre antiguas y modernas
 tiene siete mil tabernas
 y una sola librería.»

No faré al articulista l' ofensa] de suposar que aquest cantar es l' Evangeli. Una població—ja veu si soch just—que posseheix una revista tan ben feta com *Gibraltar*, per forsa ha de valer intel·lectualment bastant més que lo que deixa entreveure la graciosa cantarella, nascuda tal volta en els días heroichs en que Teófil Gautier s' aturava davant del *Parador des Trois Rois*, casa, deya ell, *relativement très-confortable, ombragée par une belle vigne...*

Per xó, perque sé que lo de las set mil tabernas no es veritat y perque crech que Málaga, á més de bonas pansas y bonas mossas, té homes de criteri y talent, es que 'm dol que desde allí 's veji á Barcelona tal com la veuen els bromistas francesos, deixebles y successors del gran mistificador Alexandre Dumas.

A. MARCH

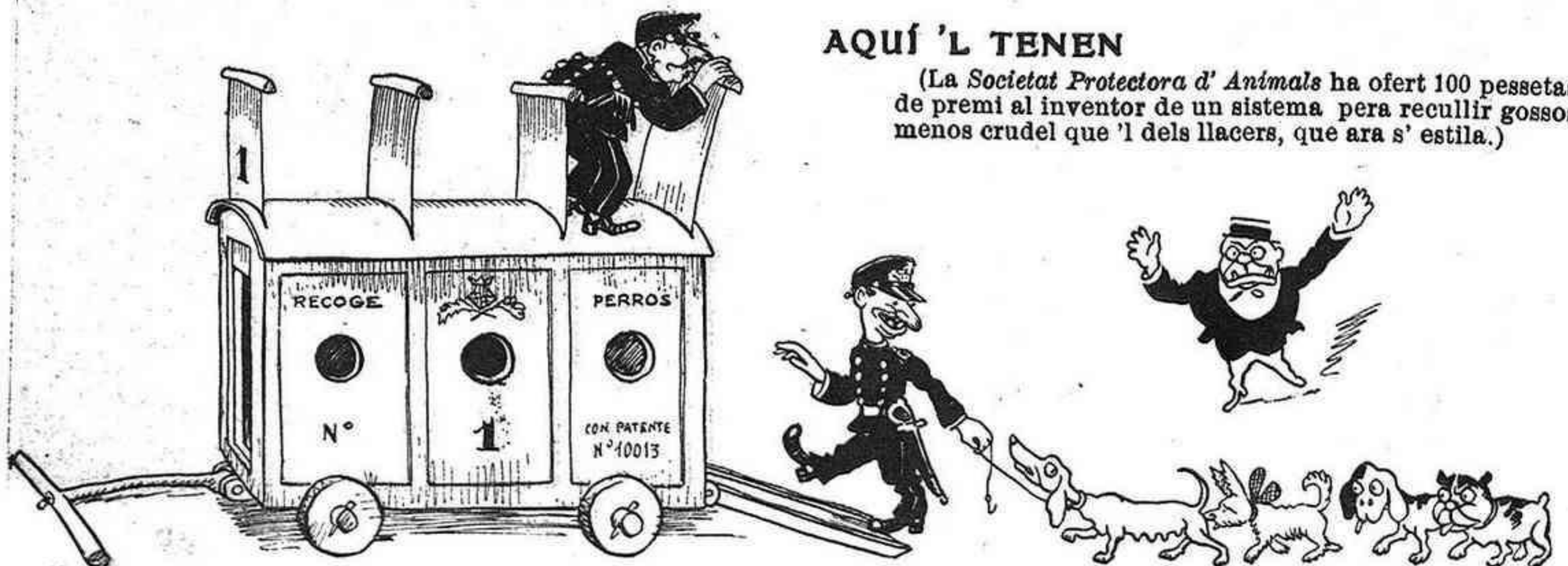
GLOSARI

L'ALEGRIA ANDALUSA

Sempre hem sentit dir que l'Andalusia era alegre com una capsa de panses. Deu ser el sol, deuen ser els ulls negres d'elles; deuen ser els ulls foscos d'ells; pot-ser la tradició del moro, pot-ser la labia, pot ser tot plegat; el cas és que en aquesta terra tenen un doll d'alegria que

AQUÍ 'L TENEN

(La Societat Protectora d' Animals ha ofert 100 pessetas de premi al inventor de un sistema pera recullir gossos menos crudel que 'l dels llacers, que ara s' estila.)

Vels'hi aquí un medi enginyós,
 senzill, práctic y eficás,

no hi ha malura que l'estronqui.
 Com sempre, i com per tot arreu, qui recull l'alegria és el poble i qui la canta és el mateix poble. Molts cops la canta gemegant, am cada ail i cada gemec que esquerden la torra de Comares. Però aquets ais són decoratius. El fons de la cançó és sempre alegre.

Aquí va una mostreta de l'alegria d'aquets cants, recullits en una juerga en els moments d'alta expansió.

La primera copla és aixís:

Ciego soy de nacimiento
 y sordo como una piedra.
 Estoy pá sufrir tormentos.
 Más valiera que mi mare
 me hubiera parío muerto.

L'aspiració és noble; però'n ve una altra que la podria firmar en Viura, si'l fet passés a Versalles.

Entra en mi pecho y verás
 cuatro luceriyos juntos
 y en medio de ellos verás
 (Altre cop.)

á mi corazón defunto
 que lo llevan á enterrar.

Ja som al fossar. Doncs entrem.

En el cimiterio
 la vide llorando
 y se me cayeron unas lagrimitas
 como dos garbanzos.

Continuem en el fossar. Un cop, en aquestes juergas, hi hem entrat en el fossar, no se'n surt aixís com aixís.

Aunque esté en el cementerio
 y de gusanos como,
 he de poner un letrero
 diciendo que te he querido.

Anem seguint ninxos:

En el cimiterio entré,
 (Ja hi érem.)

pisé un güeso y dió un quejío,

ORTODOXIA

—La veritat es que Nostre Senyor va fer las cosas molt ben fetas...
 ¿Volen res més á propósito als cassadors que 'ls cunills y las perdius?...

y me respondió mi mare:
 «No me pises, hijo mío!»

És alegre ó no és alegre l'andalús?
 És clar que'l que entra en el fossar, hi torna a en-

pera podè agafà un gós
 sense recorre á n' el llás.

LA FESTA DE LA BREMA, Á BURDEUS

La Reyna de la Brema y las sevas damas d' honor.

trar i torna a sortir, i que ara'ls gusanos (ni un Rocafort) i ara les mares, i per la dreta'l sepulterer i més enllà les lagrimetas, no li és propi'l cantar platxeries; però eixim-ne d'un cop i seguim. Res de fosses: entrem al quarto.

Entra en mi cuarto y verás — á mi pare de roillas, — á mi mare amortajá,
á mi hermana degollá — y yo pasando peniyas.

Pobret!

Anem més enllà:

Pobrecita mfa, — en el hospital — de lepra comfa.

A l'altra sala:

En el hospital la vi — y allí fueron mis quebrantos. — Quién me había de decí
mujer que yo quise tanto — que iba á tener tan mal fin.

I, naturalment, per alegre, per castizo i per bon sangro que tingui l'andalús que canta tant hospital, tanta pega i tanta mala folla, arriba un moment que'l desespera, i allavors m'engega aquesta pera consol d'ell i de la companyia:

Mala puñalá te den — que te partan l'asaura — y en el vientre de tu mare — te hagan la sepultura.

I prou. Que si amb els datos que donem no queda ben demostrat que l'andalús és alegre, que vingui un altre i ho demostrí.

St; Andalusia és molt alegre, i els cants ho són i tot-hom balla, i esmorzen am castanyoles i mengen el cocido am pandero. És clar que'ls versos són de la mena d'algun dels nostres noucentistes; però sia com

vulgui no són tant tristos; que'l fossar, l'hospital i els gusanos, quan s'acompanyen am guitarra, no tenen aquella negror que'ls dona la tinta trista.

Granada.

XARAU

TEATROS

PRINCIPAL

Dissapte passat se celebrá una funció á benefici de la Comissió segona de la Creu Roja. El programa era exquisit y sugestiu, y atragué al vell teatro un públich nombrosísim y triat.

El vestíbul estava bellament engarlandat y á l'entrada 's repartiren bouquets á las senyoretas. Comensá la festa ab la representació del drama de l'Iglesias *La mare eterna*, interpretat per l' Enrich Borrás, en Jaume Borrás, la Xirgu, en Daroqui, en Galcerán, en Mas y en Viñals.

El nostre gran actor realisá un veritable treball d'artista en l'execució del paper de Florenci; digué magistralment las escenas en que arrenca dels joves la confessió de llurs amors, matisá brillantment las estrofas del primer acte y en la lectura del *Plany de l'istiu* y en la llarga agonia tingué accents corprenedors d'una excelsa naturalitat.

Al apareixer á l'escena y al final de cada acte fou ovacionat ab veritable entusiasme.

En sos respectius personatges estigueren en son lloch els demés actors: en Jaume Borrás feu un vell inimitable; la Xirgu una deliciosa ingenua, y en Daroqui un justísim *Enganya-amos*.

Al acabar la representació, l' Enrich Borrás se vejé obligat á dirigir la paraula al públich y s'enorgullí de l'altruisme de que donava mostrás el seu poble acoblantse tan compacte en aquella benéfica festa.

Després la contralt senyora Juliá, el señor Coral y el baix Serra, cantaren ab molt bon éxit el quart acte de *La Favorita*.

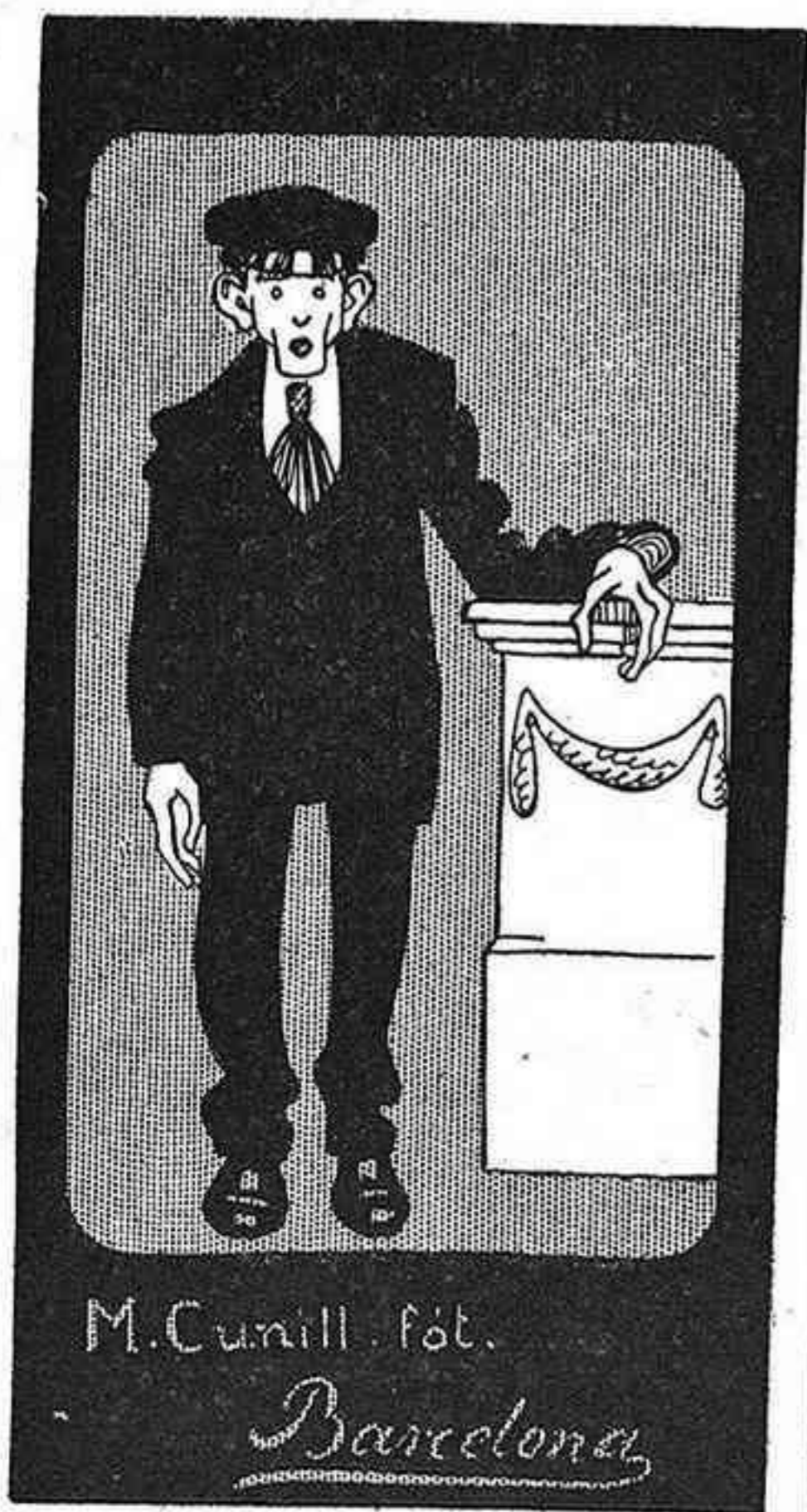

Baco, triomfant.

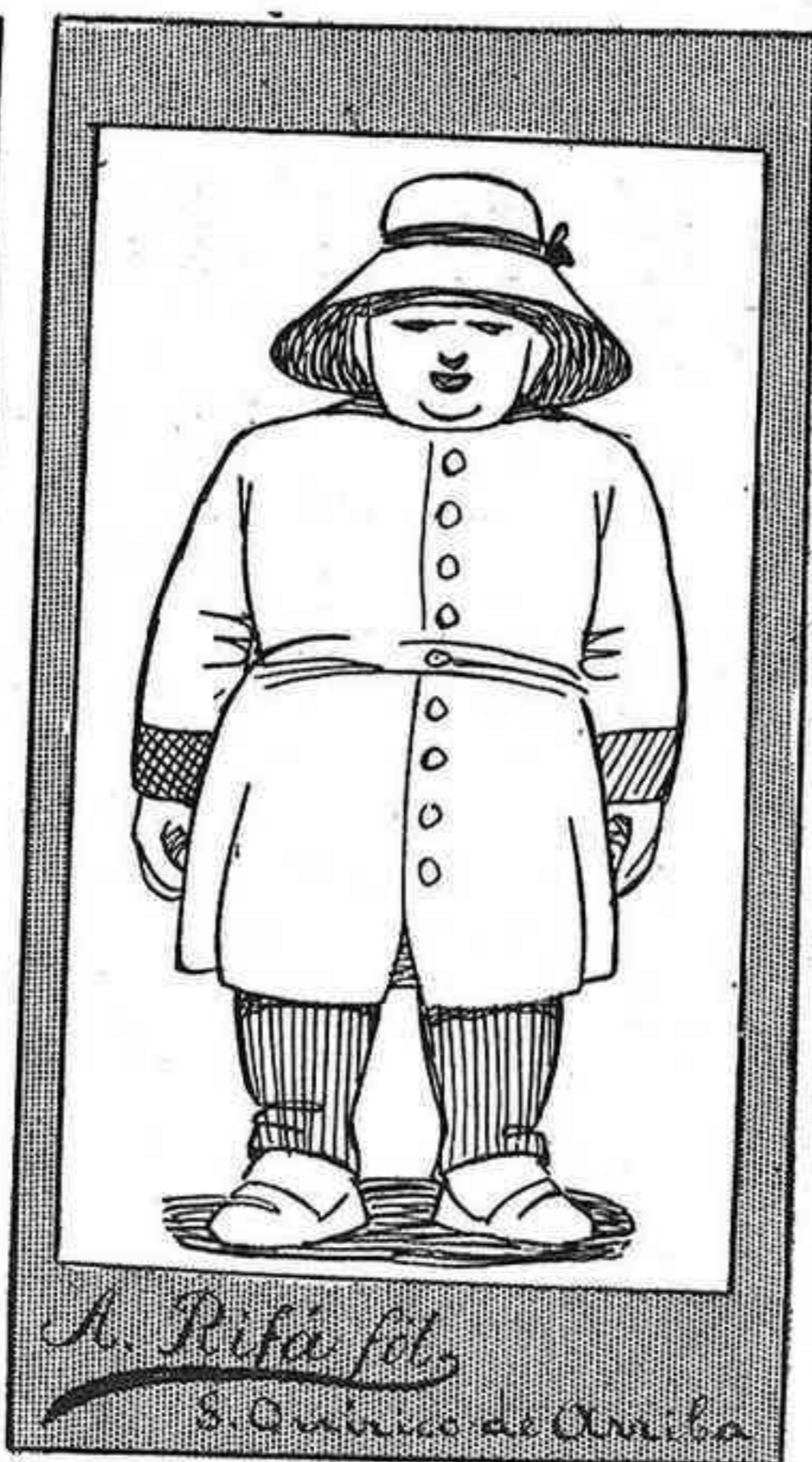
(Inst. ROL)

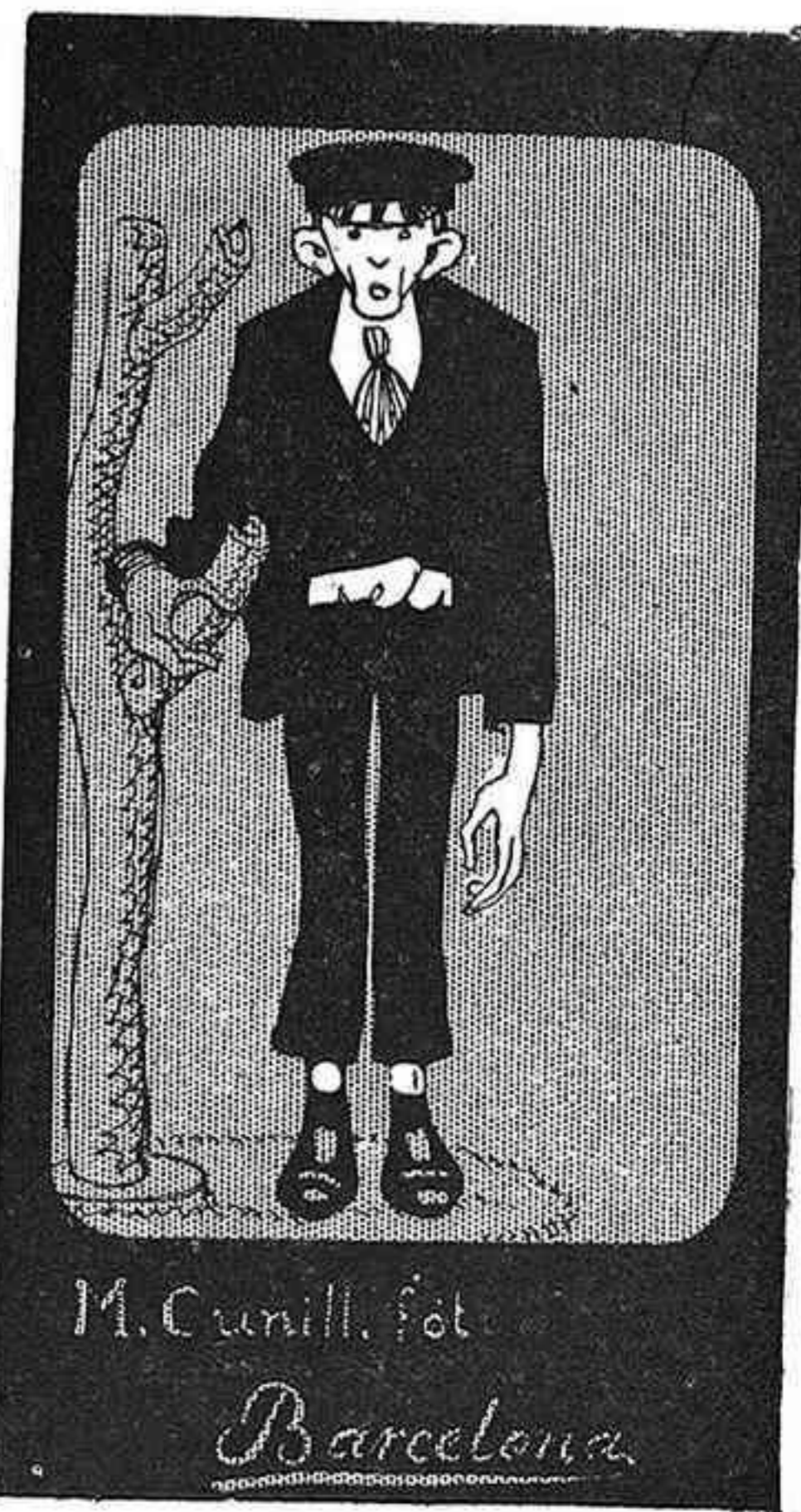
LAS COLONIAS ESCOLARS

En Juanito Puig al marxar á fora.

En Juanito Puig al tornar de fora.

En Juanito Puig vuyt días després d' haver tornat de fora.

La banda del regiment de Mallorca amenisá 'ls intermedis.

—Malgrat lo que s' havia dit fins ara y lo que 'ls mateixos programats d' aquesta funció anunciaven, probablement l' inauguració de la temporada d' hivern al Principal tindrà lloch la senmana entrant.

Y no es aquesta sola la sorpresa que 'ns reservan els de la casa; es casi segur que simultáneament ab la confirmació d' aquesta nova ne reberém un altra de molt més agradable.

Quan las presents ratllas vegin la llum, potser ja s' haurá fet públich lo que ara 'ns veyém obligats á indicar no més, ab las reservas que la discreció aconsella.

Pero consti, per si aquesta esperança s' resol en una realitat, que á nosaltres ja no 'ns vindrá de nou el gran acontentament.

Que no voldríam de cap manera que per mantenir la nostra gloriosa fama de discrets se 'n valgués de menos la de ben informats que 'ns manté á nosaltres.

ROMEÀ

Tal com havém vingut anunciant, avuy, dijous, día 23, vigilia de la Mercé, inaugurarà sas funcions aquest teatro, á càrrech de la «Nova Empresa».

El programa es sugestiu: Una obra nova, en tres actes, del exquisit poeta Apeles Mestres, llicenciat en l' art de satirisar fent manyagas al esperit dels espectadors, obra que ell, l' autor, califica de farsa (farsa aristofanesca, de segur) y titula *Els Sense cor*. Afegeixin á aquest plat fort, una comedia en un acte, *Menjar de franch*, original del delicat humorista francès Tristan Bernard, un dels mestres més estimats en el género cómic-trascendental.

Volém dir que, ó haurá de ploure molt, aquesta nit, ó será qüestió de tapar pera que no vessi.

—La Empresa porta fets tractes ab tres societats: la *Unió Gremial*, la *Tertulia Catalanista* y la *Societat Latorre*, pera celebrar respectivament á càrrech d' aquestas, funcions teatrals els dimecres, dijous y dissabtes de cada senmana.

ELDORADO

La temporada de tardor, que será de sarsuela castellana, comensa avuy ab el debut d' una notabilíssima companyia cómic-lírica, dirigida pels primers actors Joseph

Gamero, Ricart Güell y el mestre Espeita. Forman á primera fila del quadro, además d' aquests valuosos elements, altres artistas de cara y ulls, com las tiples Domingo, Martí, Morató, Ibáñez, Labrador, etc.; y els actors Sotillo, Mendizábal, Gil, Palmer, Martínez, y... uns quans més que no recordém en aquest instant.

Tocarán el repertori madrileny de género petit y ens tenen preparats alguns articles de novetat.

Celebrarém que las promesas se tornin *dádivas*, y que si plou, ploqui á gust de tothom: de la empresa, dels artistas y del públich.

TÍVOLI

Dimars, en la secció de la tarde, va despedirse del públich *tivolero* l' aplaudida tiple María Morató, interpretant ab aquella alegría qu' ella sab expandir *La Idem del Batallón* y cantant, á títul de propina, unas cansonetas catalanas que la simpática artista va amanir ab sal y pebre á gust del auditori.

—Actualment s' están representant ab éxit *La República del amor* y *Enseñanza Libre*. En la primera s' hi lluheix notablement l' apetitosa Suárez, engrescadora dels morenets; y en la segona s' hi fa ovacionar de valent, ab las sevas *malagueñas* y *farrucas*, la aixerida senyoreta Ménguez; que si jo men *quez* adonat més aviat, més aviat hauria fet ressaltar els seus mérits.

NOVETATS

Avans d' ahir degué tenir lloch el benefici del aplaudit tenor Gamba, ab un escullit programa en el que hi figuravan, además de l' opereta *Geisha* (primer y segon actes), la romanza *Una furtiva lágrima* de Donizetti y l' ópera de 'n Mascagni *Cavalleria Rusticana*, que tant admirablement interpreta la companyia infantil.

La Gran Via y *El Dúo* han cridat cada vegada públich y han sigut motiu de conquistar aplaudiments pera 'ls petits artistas.

S' ha repetit, també, *Dorina Alegre*, ab bona fortuna, y, al pas que aném, la serie de funcions de la *Lillipuziana*, que, segons tenim entés, termina aquesta mateixa setmana, acabarà bé.

BOSCH

Y passém al Bosch, avans no se 'n apoderin els *boletaires*, quins, ab l' excusa del rovelló, tot ho profanan.

Després dels èxits de *Glí Ugonotti*, ahont en Biel va estar fet un colós, la *Carmen* (benefici del tenor Farnadas), *Il Barbiere*, *L' Africana* y *El dúo de la Mateixa*, s' ha de senyalar ab pedra blanca l' obtingut pels artistes de la casa en la funció donada 'l passat dissapte á benefici de la Creu-Roja. La gentada que omplía cubert y jardins va aplaudir als intérpretes de *L' Africana*, que, com de costum, va anar com una seda. Per fi de festa hi hagué concert á cárrech de La Filarmónica.

Y prou.

L. L. L.

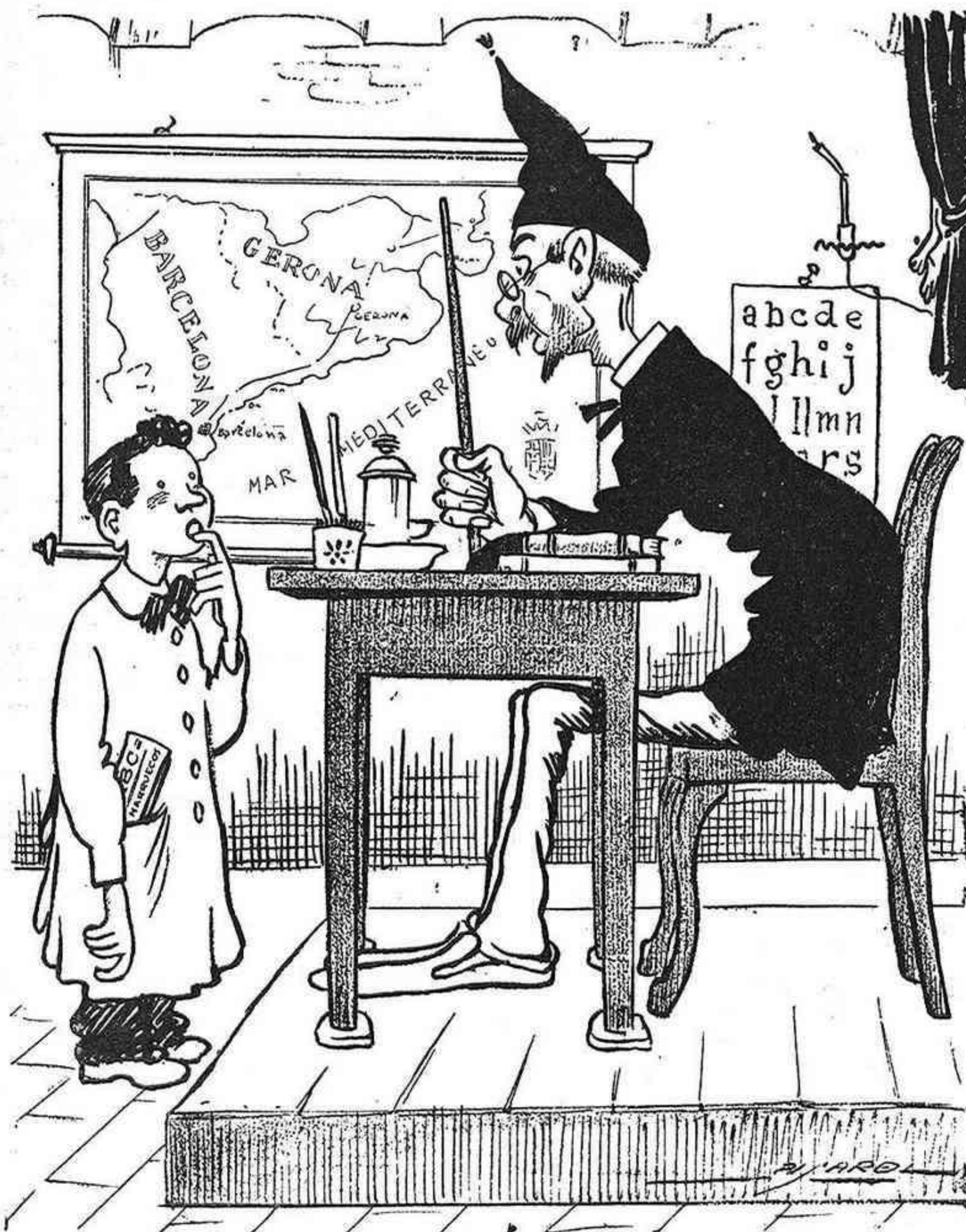
CAMPEROLA

He trobat uns rahims madurs, daurats,
junt ab altres de negres com las moras
sota 'ls pámpols dels ceps assoleyats...
¡Oh! Quín greu m' ha sabut que tu no hi foras!

¿Vols venirhi demá, dematinet,
passejant per la plana riallera?
T' hi vull da' en honor teu un rich banquet,
sota 'l toldo verdós d' una figuera.

Jo vull ferthi un regalo de rahims,

«HOY LAS CIENCIAS ADELANTAN...»

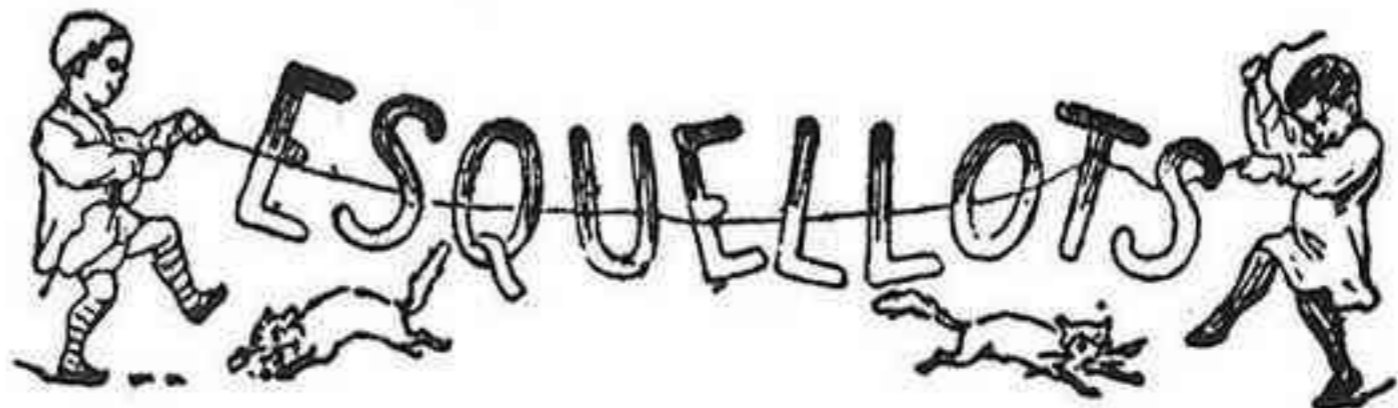
—Vamos á ver... Ara donarém una mica de Geografia...
—¿Geografia?... Mentres sigui de la del Riff, pregúntim lo que vulgui. El Gurugú, la Restinga, el Atalayón, Rostrogordo, Benisicar, Quebdana, la segunda caseta... l'ho sé tot, tot!...

junt ab peras y figas que hi escauhen;
jo 't daré, mentres tallas els gotims,
entremés de petons que tant te plauhen.

Si no estás satisfeta d' eixos plats,
vull donarte unas postres las més finas;
aquells préssechs tan bons, envellutats
com las galdas xamosas de las ninas.

Sóls llavors sabré dirte, mon amor,
quan las fruytas tots dos haurém tastadas,
hónt se troba més fina la dolsor,
en els préssechs madurs ó en tas besadas.

LL. BARCELÓ Y BOU

¿No ho sabían?...

Hi ha que apoyar resolta y unánimement la protesta de la premsa del *trust*. Y hi ha que apoyarla, perque el fracás d' aquesta protesta—ho diu *El Liberal* de Madrit, que d' aixó 'n sab la prima—sería, nó 'l fracás de quatre diaris qual únich objectiu son las garrofas ni 'l de mitja dotzena de polítichs enredayres, desacreditats y farsants, sinó el de todos los ideales modernos y aun el de España como nación.

¡Calculin si corren perill els ideales modernos y si está primparada la existencia de España como nación!

Tot depén de que la nova comedia ideada pel *trust*—y que en realitat no es més que una refundició de la farsa titulada *El bloque de las izquierdas*—tingui ó no tingui éxit.

Per lo tant, ja ho saben; res de xiularla ni de tirar cap tomátech als seus autors.

¡A aplaudirla tots com un sol home, á aplaudirla frenéticament... y á deixar forsa quartos á la taquilla!

De no ferho així, ¡ay d' España como nación y ay de los ideales modernos!

Ho diu *El Liberal* de Madrit.
¡Ni una palabra más!

Es dir, sí; unas quantas més; pero aquestas en serio.

En el simpátich diari madrieny *El Mundo*, número del passat dissapte, y fent referencia á aquest mateix assumpto, varem llegirhi un telefonema de Barcelona del qual son las següents líneas:

«Ha llegado el delegado de la Prensa madrileña que viene á recoger adhesiones para la campaña de protesta. A ella se han adherido... (aquí una serie de noms) LA ESQUELLA DE LA TORRATXA y otros diarios y semanarios.»

Tením el gust de participar á *El Mundo* que lo qu' es aquesta vegada l' han informat molt malament.

LA ESQUELLA no s' ha adherit, ni pensa adherirshi, á la protesta dels *vius* del *trust*.

¿Per quí 'ns han pres?

UNA CONQUISTA DIFÍCIL

—No siguis esquerpa, noya. Si tú volguessis...
—Lo qu' es per ara... Mes endavant .. !quí sab!

Ha mort últimamente á Buenos Aires, ahont s' havia trasladat feya pochs mesos, el conegut director d' orquesta don Juan Goula Fiter, fill del eminent mestre don Joan Goula.

Ben digne del seu gloriós apellido, era el difunt un músich d' excepcional talent y, jove encare, s' havia fet ja una envejable reputació dirigint ab aplauso l' orquesta d' importants teatros d' ópera, un d' ells el nostre Liceo.

Enviém á la seva apreciable familia, en la qual hi contém estinadíssims amichs, la expressió del nostre condol.

Com si no n' hi hagués prou ab la plaga de la llagosta, la plaga de la filoxera, la plaga del pugó y la plaga dels sonetistas, encare dura la plaga del noucentisme, com dura en Xenius que la va importar y *La Veu* que l' ha imposada; cosas que sembla impossible que subsisteixin en aquests temps de transformacions y de reformas y d' *acabose*.

Vegin si dura aixó del noucentisme, que fins al Poble Sec hi ha una botiga de betas y fils que s' titula *La Noucentista*, cosa que casi ens ha fet una gracia sols comparable á la que va fernos l' *article* de 'n Marial parlant de 'n Salmerón.

¿Y qué s' deu haver proposat l' amo d' aquesta botiga? ¿Que ningú li compri res? ¿Que en Xenius hi compri els mitjons y las lliga-camas? ¿Que 'ls caligeneichs hi vagin á fer nosa en lloch de ferne al passeig de Gracia? ¿Potser que la canalla li trenqui els vidres?...

Un consell senzill y práctic
á qui s' vulga suicidar:
Agafa el tranvía d' Horta,
s' asséu en un dels costats,
y al sé allá, á la «Carbonissa»,
tomba un xich en fóra 'l cap...
No ha de fer res mes: De lo altre,
ja se 'n cuidarán uns pals
que, per' xò, la Companyía
no fa gaire hi va posar.

Don Albert Bastardas es un home d' una bondat enternidora. Bon senyor de casa seva, admirat dels vehins de l' escala y la nina dels ulls de la familia, fins del sogre que quan parla d' ell li diu *el noy*.

Ara en Bastardas, no essent arcalde, no sab en qué passar el temps, y cada vespre, després d' haver mirat si 'ls diaris parlan d' ell ó si n' hi ha algun que encare li publica el retrato com quan era batlle, agafa un acordeon, s' asseu á la galería y se las enfla ab un pet de cansons que 'ls vehins escoltan embadalits:

Unas vegadas es alló de:

Mis ojos se conmovieron...

y otras alló de

Ay, sí!, niña yo te vi!

Días enrera havia de fer un article parlant de 'n Salmerón y lluytava com un desesperat porque no podía sustreure's á la seva afició acordeonesca y tenia 'l compromís á sobre. Y pera sortirse de tot, anava escrivint dugas ratillas y després á tocar uns quans compassos...

Ay, sí!, niña yo te vi!

y altre cop á l' article...

«Porque Salmerón, ay, sí!...»

¿Ho veuen els malpensats la causa d' haver sortit aquesta profunda exclamació en l' article del senyor Bastardas, quína es?... ¿Tornarán á gosar dir que era que pensava en la vara?...

Ja hi torném!...

A Granada s' ha sentit un fort terremoto que ha sembrat el pánich en la població.

Peró... ¿qué diable espera la premsa del *trust*? ¿Que no ho sab que d' aixó no 'n té la culpa ningú més qu' en La Cierva?

¿Per qué no ho diu, donchs?

Llegeixo y rellegeixo:

«Ha tornat á reunir-se la Comissió de concejals que ha de resoldre sobre la recullida de las escombrarías.»

Al enterarse del *suelto*,

ja sé qué dirá 'l lector:

—Ditxosas escombrarías!

Comensan á fer pudor!...

Mirin, mirin quinas teorías se posan en circulació.
Parlant un diari de la poca capacitat de las cloacas que actualment se construixen á Barcelona, escriu aquestas estupendas paraulas:

«Convendría... que antes de la recepci3n de toda cloaca recién construida se viera si ésta es suficientemente capaz...»

Y després ¿qué?
Si resultava que la cloaca recién construida no es suficientemente capaz ¿qué s' hauría de fer?

¿Desferla de cap á cap y tornarla á construhir una mica més ampla?

¡Santa Majadería beneyta!... ¡Qué 'n tens de devots en aquest món de monas!

Ja era hora de que 'ls sabis vejessin que pera viure també calen las riallas. Tant encarcament, tanta serietat ja empalagava. Una rialla plena val més que totas las llágrimas d' aquest món.

Per xó, comprenentho aixís, els millors poetas catalans, que fins ara s' havían dedicat al conreu de la serietat, se dedican al ram de l' humor, ahont trobarán més vida y més pessetas.

Aquestas consideracions ens las ha sugeridas la nova de que don Joseph Carner es el traductor de la farsa amb un acte de Tristan Bernard *Menjar de franc*, que avuy deurá estrenarse al Romea.

Al veure 'l pas donat pel jove poeta, aspirant á una cátedra de literatura, no podém menos que celebrarho, tot dihentli que en la seva nova tasca procuri, pera 'l seu

profit y gloria, imitar als senyors Molas y Casas, Eduard Aulés, Ferrer y Codina, Conrat Colomer y tans y tans d' altres que ab las sevas traduccions ó arreglos han divertit á dugas ó tres generacions.

Felicitém, pel seu desinterés, á don Joseph Carner, tan católich, tan bon poeta, tan amich de 'n Gual y tan enciclopédich, que serveix per tot lo d' aquest món.

Títul d' un article de *El Imparcial*, de Madrit:

«Lo que es la kabila.»

Bah!... No cal que 'l llegim.

A Barcelona ja fa anys que ho sabém.

Hi ha homes y colectivitats que tenen escrit que sempre han de jugar á malas, y per més recursos que busquin pera evitar la seva desgracia, tota la vida 'ls tocará perdre.

Un dels teatros que aquest any han de seguir fent catalá, la té tan marcadament negra la seva planeta, que després que boy havia resolt mil entrebanchs y inconvenients que s' oposavan á l' organizaci3n del negoci, formaci3n de companyía, etc., quan tot semblava estar en marxa, la primera actriu ha desaparegut de braset ab l' apuntador, qui d' un salt ha sabut elevarse á la categoria de galan.

Ja fa anys que la Biblia resa: «Els últims serán els primers.»

Ha arribat á Barcelona don Vicens Maura, germá de don Ant3n, el President del Consell de Ministres.

Ab ocasi3n d' aquest viatge, algú ha fet observar el gran parecut físich que 's tenen els dos germáns.

El que fa set, del *Grupo dels 14* 'n parlava tot entusiasmat:

—Jo 'ls confonch de tal manera,—deya,—que fins que 'm decideixo á allargalshi la má, no 'ls arribo á coneixer.

—¿En qué 'ls coneixes, allavors?

—En la manera d' apretar; don Ant3n es molt més efusiu, ab nosaltres.

Una bona noticia del Riff.

Els moros de la Vall de Talfraut, que fins ara semblavan estar un xich rezelosos, han manifestat desitjos de ser aliats y amichs nostres.

Aláh us ho pagui, bons minyons.

Ab el temps, els moros de Talfraut obtindrán la deguda recompensa.

Ja saben lo que d'fu el ditxo: «Talfraut, taltrobaraut.»

Ha tingut lloch á Brescia, ab un éxit espatarrant, la senmana d' aviaci3n.

Entre altres homes eminents, ha assistit á l' espectacle en D'Annunzio, qui ha volat per *la inmensidad de los espacios* en l' aeroplá Curtiss, guanyador del gran premi.

El pulcre poeta italiá ha dit que 'l volar produheix una tan dolsa emoci3n, que se sent un dolor terrible quan tocan á descendir.

Aquest succés, com es natural, ha estat comentat vivísimament per tots els admi-

FINS LAS MENEGILDAS!

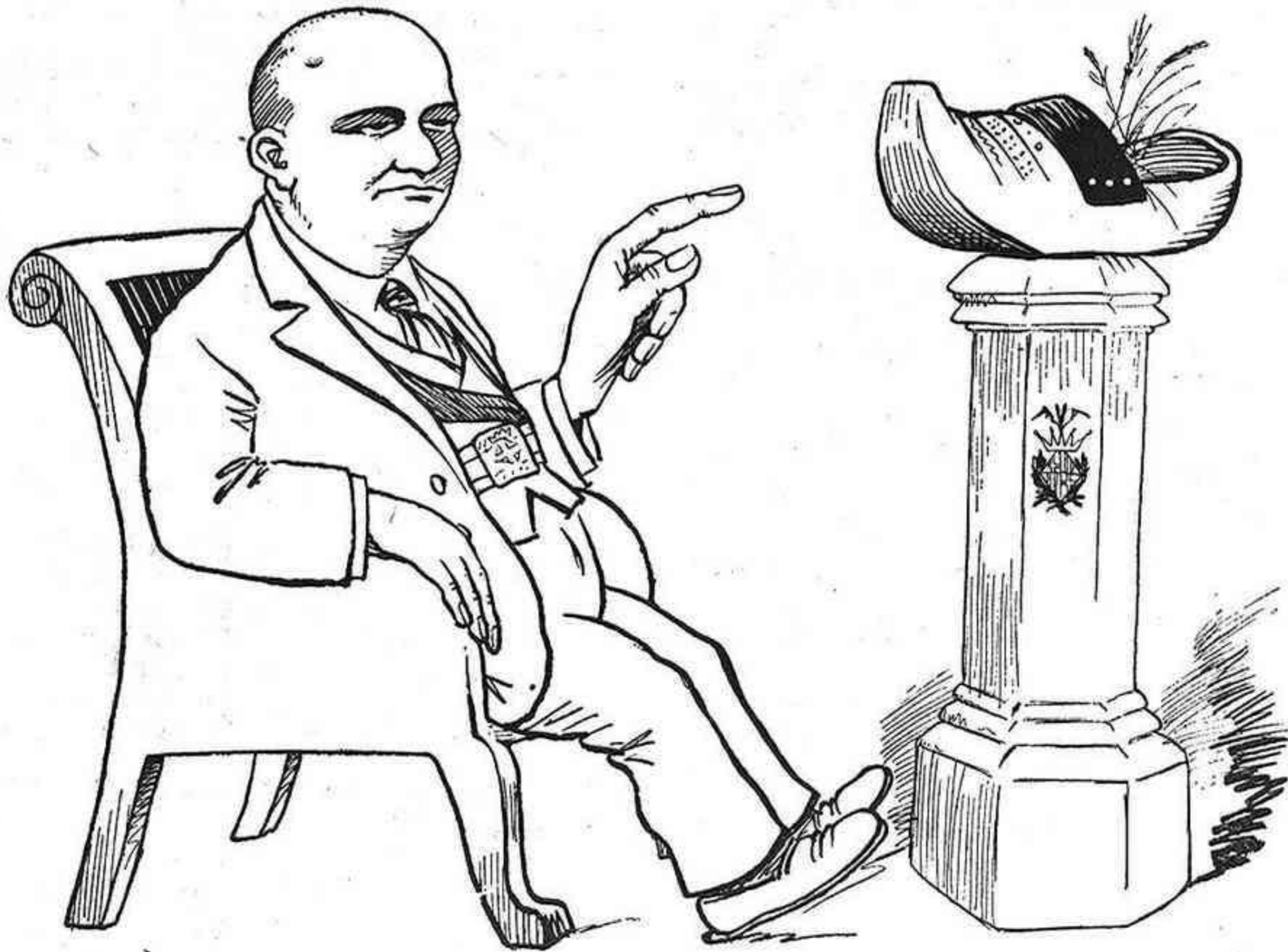

—¿Es decir, Petra, que tú también eres esperantista?

—¿Jo?

—Sí. Bien claro te oí anoche, mientras regabas las plantas, cantar: «Te espero en Eslava tomando café»

RESPECTE Á AIXÓ, PODÉM ESTAR TRANQUILS

EL REGIDOR ANGLÉS:—Passi lo que passi, jo no perdré de vista l' esclop.

radors d' en D'Annunzio, y molts d' ells, plens d' entusiasme, desitjan imitarlo pera poder fruir l' emoció per ell sentida.

Tan es aixís, que en Geroni Zanné y en Prat Gaballí han promés alsarse en la bomba aixís que á la plassa de toros s' aixequi en Camprubí.

Cosa, aquesta d' alsarse ab la bomba, que en Prat, que es més atrevit, ja faria desseguida si trobés editor pels seus llibres.

Després no diguin que á Barcelona l' esperantisme no progressa.

Ja s' ha establert aquí una tómbola, en la qual pel curt interés d' una pesseta (una pesseta en espanyol: de moneda en esperanto no n' admeten) pot treure's un fanal, una barra de xocolata, una ampolla d' essencias, fins pot succehir que 'ls toqui el retrato al oli del Dr. Zamenhof...

¡Eh!... Figúrinse quína alegríia la del pare de familia que compra un bitllet y li surt el retrato del benemérit rus, ab el seu corresponent march, que, d' or solament, díu que representa una suma bárbara!

Convinguém, caballers, en que 'ls esperantistoj, apart de lo que treballan per la comprensió universal, son gent molt altruistuja y, sobre tot, molt espaviladuja.

A cala Ciutat pintan las portas de ferro porque no sigui dit que no s' fa res. Pintan las portas, com podían fer el *passo* ó *carambolas* ó organitzar un banquet. La qüestió es *hacer que se hace*.

Días passats hi havían donat la primera capa, operació que 'ls pintors, carregats de bonas intencions—[renegats en aquella santa casa!—havían fet ab pintura blanca: un blanch d' albat, d' ignocencia, de virginitat, de puresa...

Al donarse compte d' aixó, un crit unánim, de portas endins, va fer trontollar las parets. —¿Qué es aixó? ¿Quí ho ha manat pintar las portas d' aquest color intencionat?—se preguntava la gent; y tothom anava y venia, plé de santa indignació.

¿Será veritat lo que 's díu de que 'ls nostres regidors volen depurar responsabilitats?

Ha cridat l' atenció dels que durant aquests días han passat pel carrer de Fernando, un retrato exposat á un aparador, representant al senyor Nello vestint el trajo

típic dels tinents d' arcalde, ó sigui frac ab faixí y vara ab borlas.

Tothom está sorprés de la manera com ha quedat el senyor Nello en la susdita fotografia, puig *sembla que parli*.

Aixó de que *sembli que parli* el perjudica un xich al senyor Nello, puig els que l' han sentit no poden oblidar la seva oratoria, lo mateix que passa á n' els que han viscut pel Paralelo, que per més lluny que després visquin, sempre 'ls sembla sentir l' orga del Soriano.

De totas maneras, el retratat, ab la seva figura arrogant de senador romá, s' emporta las miradas de tothom, y més d' un s' ha conmogut al fixarse ab el cayent de la mirada, que sembla entelada per un vel de tristesa, evocant días que no tornarán. Pera recordarlos sempre, el senyor Nello deu haverse fet retratar vestint el trajo típic dels tinents d' arcalde.

Llástima que en lloch de *semblar que parla* no sembli que menja ó que fa qualsevol altre de las funcions propias dels homes!...

NOTAS DE CASA

LA ESQUELLA ha sigut convidada:

A la festa dels **Jochs Florals** de Badalona, organísats pel Centre Catalanista **Gent Nova**, d' aquella pintoresca ciutat;

Al ball y á la funció que 'l **Círcul de Propietaris** de Gracia celebrá en els seus salons el passat diumenge, á manera d' anticipo de las festas que pels vinents días prepara, y

A l' Audició de **Sardanas y Ballets populars** que demá á la tarde donará la Secció d' Esbarjo del **Orfeo Barcelonés** (Assalt, 26, principal).

La Societat **El Artesano**, de Gracia, al mateix temps que 'ns envia el fallo dictat pel Jurat calificador del seu **Certamen literari**, ens participa que 'l repartiment de premis tindrà lloch demá á las 4 de la tarde en el seu local, Travessia de Sant Antoni, 15 y 17, ahont podran recullirse els bitllets de convit.

Aquest número ha passat per la censura gubernativa.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

¿QUIERE V. APRENDER ESPERANTO?

MANUAL DE CONVERSACIÓN

Precio: 2 reales

NOVEDAD

Colección Diamante

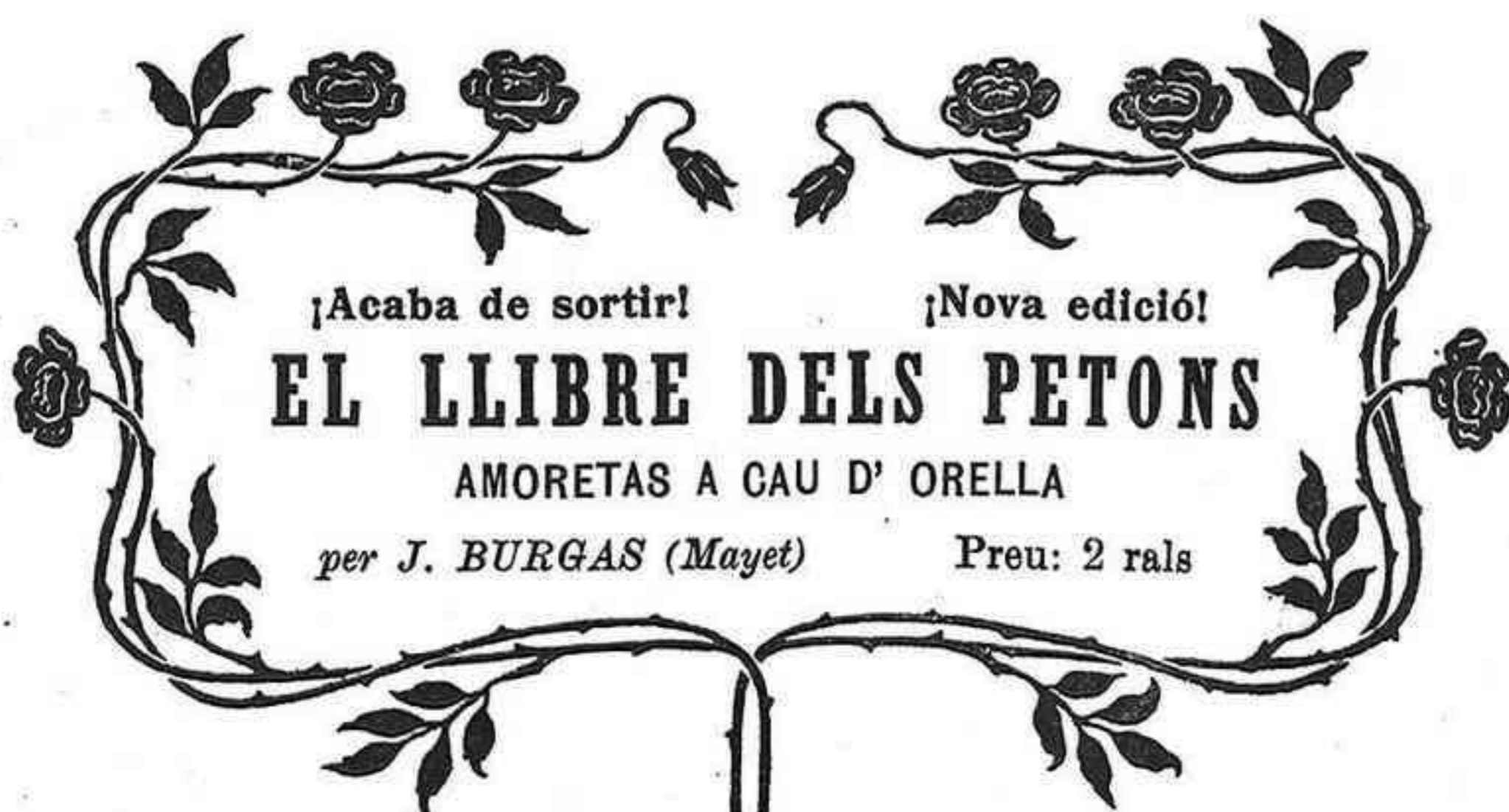
TOMO 108

LA NODRIZA

por EÇA DE QUEIROZ

Versión castellana del notable escritor MIGUEL A. RÓDENAS

Ptas. 0'50

¡Acaba de sortir!

¡Nova edició!

EL LLIBRE DELS PETONS

AMORETAS A CAU D' ORELLA

per J. BURGAS (Mayet)

Preu: 2 rals

NOVÍSIMO

CÓDIGO PENAL

Con todas las reformas introducidas en él, hasta la ley de 27 de Abril de 1909, y las penas graduadas y divididas al margen de cada artículo

POR

Angel Selma Cordero

Un tomo en 8.º, encuadernado,

Ptas. 5

E. Martí Giol

LA SANTA

QUADRO DRAMÁTICH

Preu: 1 pesseta

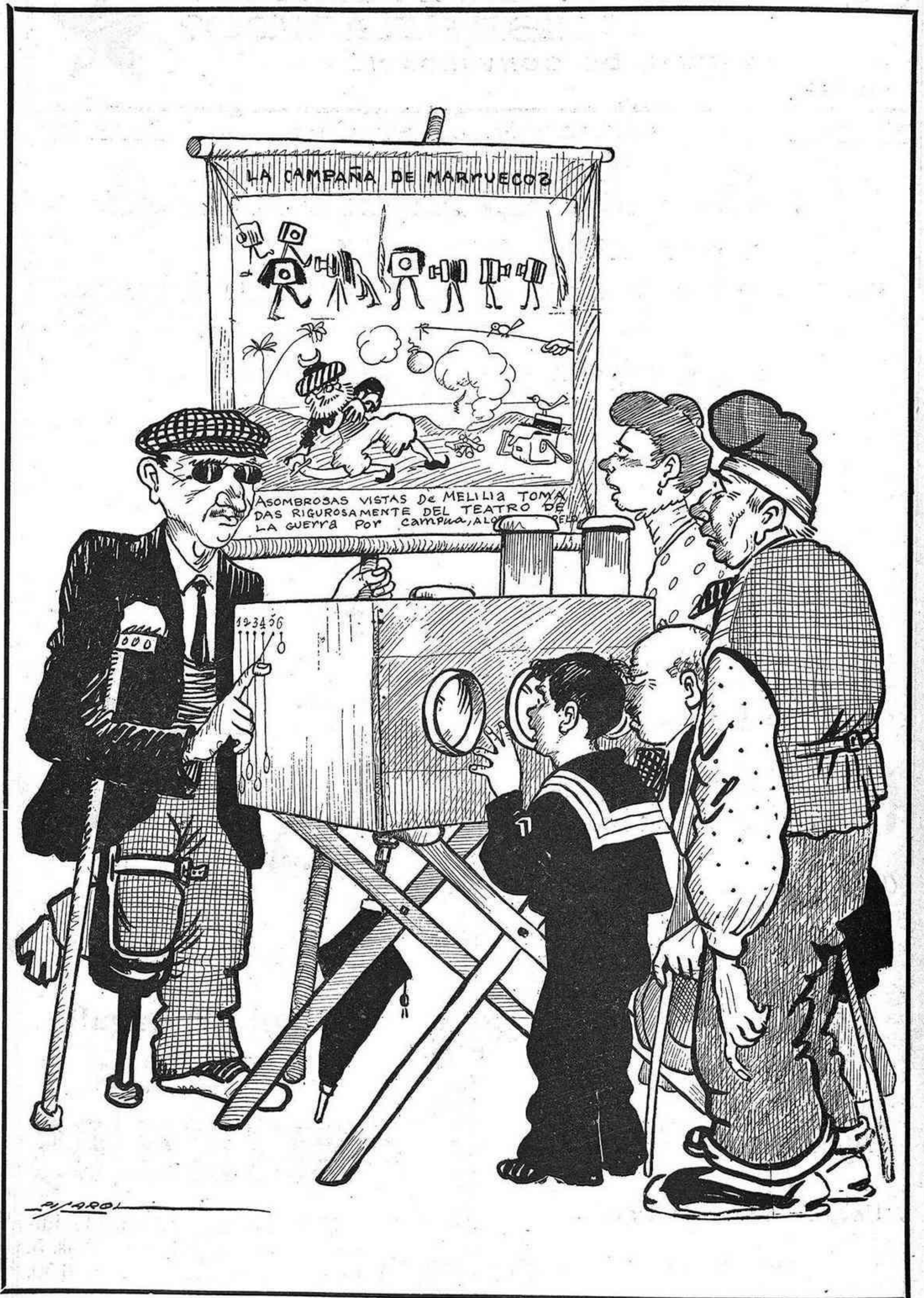
Juan Maragall

Artículos

Un tomo, magníficamente impreso sobre papel de hilo, Ptas. 5. Encuadernado en tela, Ptas. 6'50.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responim d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

L' ESPECTACLE DEL DIA

—Aquí veurán, señores, las batallas, combats y altres epissodis bélichs, combinats y fets expressament pel fotógrafo Campúa, pera entreteniment y solaz dels lectors del *Nuevo Mundo!*...